

Verslag over Verordening van de Raad (EG) nr. 1435/2003 van 22 juli 2003 — Statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE)

SAMENVATTEND VERSLAG

EUROPESE COMMISSIE

Directoraat-generaal Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf
Directoraat G — Ecosystemen II: Toerisme, Textiel, Digitale Transformatie van de industrie en Sociale Economie
Eenheid G.2 — Nabijheid, Sociale Economie, Creatieve Sectoren

Contactpersoon: Marie Boscher

E-mail: GROW-SOCIAL-ENTERPRISE@ec.europa.eu

*Europese Commissie
B-1049 Brussel*

**Samenvattend verslag en
voorbereiding van een workshop
over Verordening van de Raad (EG)
nr. 1435/2003 van 22 juli 2003 —
Statuut voor een Europese
Coöperatieve Vennootschap (SCE)**

SAMENVATTEND VERSLAG

Het volledige samenvattende verslag is in het Engels beschikbaar op:

[4587f2b1-9252-406e-8ec3-5e31adbaffb3_en](https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/en/4587f2b1-9252-406e-8ec3-5e31adbaffb3)

JURIDISCHE KENNISGEVING

Dit document is opgesteld in opdracht van de Europese Commissie, maar geeft uitsluitend de standpunten van de auteurs weer. De Europese Commissie is niet aansprakelijk voor de gevolgen die voortvloeien uit hergebruik van deze publicatie. Meer informatie over de Europese Unie is beschikbaar op het internet (<http://www.europa.eu>).

Print	ISBN 978-92-68-22976-7	doi: 10.2873/9052672	ET-01-24-025-EN-C
PDF	ISBN 978-92-68-22975-0	doi: 10.2873/3934539	ET-01-24-025-EN-N

Manuscript voltooid in december [2024]

Eerste editie

De Europese Commissie is niet aansprakelijk voor eventuele gevolgen van hergebruik van deze publicatie.

Luxemburg: Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2024

© Europese Unie, 2024

Het beleid ten aanzien van hergebruik van documenten van de Europese Commissie is vastgelegd in Besluit 2011/833/EU van de Commissie van 12 december 2011 betreffende het hergebruik van documenten van de Commissie (PB L 330 van 14.12.2011, blz. 39). Tenzij anders vermeld, is hergebruik van dit document toegestaan krachtens een Creative Commons Attribution 4.0 International (CC BY 4.0)-licentie (<https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/>). Dit betekent dat hergebruik is toegestaan, mits de bron correct wordt aangegeven en eventuele wijzigingen worden vermeld.

Voor het gebruik of de reproductie van onderdelen die geen eigendom zijn van de Europese Unie, kan het nodig zijn rechtstreeks om toestemming van de respectieve houders van het recht te verzoeken.

Inhoudsopgave

1. Inleiding.....	6
2. Structuur, bronnen en essentiële elementen van het rechtskader voor de Europese coöperatieve vennootschap	6
3. Inventarisatie van SCE's	12
4. Positieve factoren die van invloed zijn op de oprichting van SCE's	16
5. Negatieve factoren die van invloed zijn op de oprichting van SCE's	20

1. Inleiding

Dit samenvattende verslag geeft een samenvatting van de bevindingen van het project “Samenvattend verslag en voorbereiding van een workshop over Verordening van de Raad (EG) nr. 1435/2003 van 22 juli 2003 — Statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE)” (aanbesteding GROW/2023/LVP/0088, uitgeschreven en beheerd door de Europese Commissie, DG GROW — Interne Markt, Industrie, Ondernemerschap en Midden- en Kleinbedrijf).

In het verslag wordt beoordeeld hoe het er voor staat met de toepassing van het statuut voor een Europese coöperatieve vennootschap in de 30 EU/EER-lidstaten. Deze beoordeling heeft een driedelige doelstelling: het in kaart brengen van de bestaande SCE's in de EU/EER; inzicht krijgen in de factoren die van invloed zijn op de oprichting van een SCE; een reeks aanbevelingen doen voor verdere beleidsmaatregelen.

2. Structuur, bronnen en essentiële elementen van het rechtskader voor de Europese coöperatieve vennootschap

In dit samenvattende verslag wordt de stand van zaken geanalyseerd van de toepassing van Verordening van de Raad (EG) nr. 1435/2003 (hierna ook “de SCE-verordening” of “de verordening” genoemd) in de EU/EER-lidstaten (hierna “de lidstaten” genoemd)¹. Met het oog op het volledig begrijpen van de aard van de verordening en de toepassing ervan moet een overzicht worden gegeven van de belangrijkste elementen van de SCE-verordening en de daarin vastgestelde rechtsvorm: de Europese coöperatieve vennootschap (SCE).

2.1. Essentiële elementen van de SCE

De voornaamste kenmerken van de SCE zijn als volgt:

* Het onderzoek voor dit samenvattende verslag is uitgevoerd tussen mei en augustus 2024. Het European Research Institute on Cooperative and Social Enterprises (Euricse, www.euricse.eu) heeft het samenvattende verslag opgesteld op basis van deskresearch, een vragenlijst en interviews. Het verslag werd opgesteld door de senior onderzoeker van Euricse, professor Antonio Fici (Universiteit van Rome “Tor Vergata”), met bijdragen van Gianluca Salvatori en Barbara Franchini (Euricse), op basis van de antwoorden op een vragenlijst die werd voorgelegd aan een team van speciaal aangewezen nationale deskundigen, die informatie verstrekten over in totaal 30 EU/EER-lidstaten. Het team bestond uit Rosalía Alfonso Sánchez, Franci Avsec, Adrián Barger, Josef Bergt, Dominik Bierecki, Vincent Caruana, James Doyle, Ifigeneia Douvitsa, David Hiez, Arcadia Hinescu, Hana Horak, Julianna Kiss, Ulrik Boe Kjeldsen, Jan Lasák, Tsvetelina Marinova, Deolinda Meira, Georg Miribung, Aušrinė Pasvenskienė, Patrik Patúš, Ville Pönkä, Sigurd Rysstad, Carl Svernlöv, Bram van Baelen, Ger J.H. van der Sangen. Er werden ook belangrijke inzichten verschaft door geselecteerde belanghebbenden (d.w.z. vertegenwoordigers van bestaande SCE's, vertegenwoordigers van de coöperatieve beweging op nationaal en EU-niveau, onderzoekers en deskundigen op het gebied van coöperatierecht) die in september 2024 deelnamen aan een workshop in het gebouw van de Europese Commissie. Het belangrijkste doel van de workshop was de balans op te maken van de toepassing van de SCE-verordening en de uitdagingen te bespreken die deze met zich meebrengt, teneinde te bepalen wat er nodig en mogelijk is om de verordening doeltreffender te maken en meer bekendheid te geven op nationaal niveau en onder potentieel geïnteresseerde belanghebbenden.

¹ Verordening van de Raad (EG) nr. 1435/2003 van 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese Coöperatieve Vennootschap (SCE), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32003R1435>.

- de SCE is een **coöperatieve rechtsvorm**; de SCE heeft volledige **rechtspersoonlijkheid**, die zij verkrijgt bij inschrijving in het desbetreffende nationale register; de **aansprakelijkheid van de leden** van een SCE is in beginsel **beperkt** tot het geplaatste aandelenkapitaal;
- de SCE is een **Europese rechtsvorm** — zoals de “Europese vennootschap” (*Societas Europaea*, SE), ingesteld bij Verordening (EG) nr. 2157/2001² —, aangezien zij is opgericht op grond van het EU-recht en niet op grond van het nationale recht van een lidstaat (hoewel, zoals hieronder wordt geconstateerd, de nationale wetgeving van de lidstaten een belangrijke rol speelt bij de regulering van SCE’s);
- de SCE is een **aanvullende en facultatieve rechtsvorm** van een coöperatie, waarvoor Europese burgers en/of juridische entiteiten kunnen kiezen in plaats van een coöperatie naar nationaal recht (coöperaties worden, zij het op verschillende manieren, in alle landen van de EU/EER erkend en gereguleerd)³;
- de SCE moet **grensoverschrijdend** zijn, aangezien de leden (althans in de oprichtingsfase) moeten bestaan uit burgers en/of organisaties uit ten minste twee lidstaten⁴; een SCE hoeft echter niet noodzakelijkerwijs grensoverschrijdende activiteiten te ontplooiën;
- een SCE heeft het **recht haar statutaire zetel** (die moet samenvallen met haar hoofdkantoor) naar een andere lidstaat **te verplaatsen**;
- de SCE heeft een **variabel kapitaal** (dat echter nooit minder dan 30 000 EUR mag bedragen) en een **variabel aantal leden** (ten minste vijf natuurlijke personen of twee juridische entiteiten); daarom is het niet nodig het statuut van een SCE formeel te wijzigen en het maatschappelijk kapitaal te verhogen of te verminderen om nieuwe leden toe te laten of om hun inbreng terug te betalen in geval van uittreding van een lid;
- de SCE heeft tot voornaamste doel **de belangen van de leden te bevorderen** en meer specifiek “aan de behoeften van haar leden te voldoen en/of hun economische en sociale activiteiten te ontwikkelen, met name door met haar leden overeenkomsten te sluiten betreffende de levering van goederen, het verrichten van diensten of het uitvoeren van werken in het kader van de activiteit die de SCE uitoefent of laat uitoefenen”; aan de behoeften van de leden kan ook worden voldaan door de deelname van de leden aan economische activiteiten in een of meer SCE’s en/of nationale coöperaties te bevorderen;
- er gelden geen beperkingen voor de **economische activiteiten** die de SCE kan uitoefenen om haar doelstellingen na te streven; de SCE kan haar activiteiten ook uitoefenen via een dochteronderneming;
- een SCE bestaat overeenkomstig haar bij wet omschreven hoofddoel uit **“gebruikende leden”**, d.w.z. leden die de goederen en diensten van de SCE

² Verordening (EG) nr. 2157/2001 van de Raad van 8 oktober 2001 betreffende het statuut van de Europese vennootschap (SE), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX%3A32001R2157>.

³ De SCE kan daarom worden beschouwd als de 28e rechtsvorm voor coöperaties in de EU.

⁴ Meer specifiek vereist artikel 2, lid 1, voor de oprichting van een SCE *ex novo* of door fusie of omzetting van bestaande nationale coöperaties dat de oprichters woonachtig zijn in ten minste twee lidstaten en/of, indien het vennootschappen of andere juridische lichamen betreft, onder het recht van ten minste twee verschillende lidstaten vallen, dat de te fuseren coöperaties onder het recht van ten minste twee verschillende lidstaten ressorteren, en ten slotte dat de om te zetten coöperatie sinds ten minste twee jaar een vestiging of dochteronderneming heeft die onder het recht van een andere lidstaat ressorteert.

gebruiken (als afnemers) of produceren (als werknemers of leveranciers); een SCE kan ook **“kapitaalverschaffende (niet-gebruikende) leden”** toelaten, maar slechts binnen bepaalde grenzen en onder bepaalde voorwaarden;

- **de “deur” van een SCE staat in beginsel altijd “open”**, aangezien het kapitaal en het lidmaatschap variabel zijn, waardoor de toelating en uittreding van de leden wordt vereenvoudigd, maar ook doordat kandidaten die belangstelling hebben voor lidmaatschap, worden beschermd, aangezien zij het wettelijke recht hebben om zich tot de algemene ledenvergadering te wenden indien toelating wordt geweigerd;
- de SCE is een **democratische organisatie die door leden wordt geleid** (in plaats van door aandeelhouders), **waarbij elk gebruikend lid één stem heeft, ongeacht het aantal aandelen dat het lid bezit**, en kapitaalverschaffende (niet-gebruikende) leden, indien zij als lid worden toegelaten, samen niet meer dan 25 % van het totale aantal stemrechten mogen houden; uitzonderingen op het beginsel “één lid, één stem” zijn alleen mogelijk binnen bepaalde grenzen en onder de voorwaarden die bij wet zijn ingesteld⁵;
- haar organisatiestructuur bestaat uit een algemene ledenvergadering en — afhankelijk van de in de statuten gekozen bestuursstructuur — een toezichthoudend orgaan dat toezicht houdt op de taken van het bestuursorgaan, en een bestuursorgaan, dat verantwoordelijk is voor het beheer en de vertegenwoordiging van de SCE tegenover derden en in rechte (**dualistisch stelsel**), of een leidinggevend orgaan dat verantwoordelijk is voor het beheer en de vertegenwoordiging van de SCE tegenover derden en in rechte (**monistisch stelsel**);
- in overeenstemming met haar hoofddoel en de aard van haar lidmaatschap, keert een SCE gewoonlijk **dividenden** uit aan de leden, niet naar rato van het bij de SCE ingebrachte kapitaal, maar van de kwantiteit en/of de kwaliteit van hun werkzaamheden binnen de SCE of de diensten die zij voor haar hebben verricht;
- een SCE **heeft “eigen” vermogen**, d.w.z. activa waarop de leden geen aanspraak kunnen maken, zelfs niet wanneer een lid uittreedt of de SCE wordt ontbonden; meer in het bijzonder moet de SCE een wettelijke reserve vormen (die ten minste gelijk is aan het minimumbedrag van het aandelenkapitaal, d.w.z. 30 000 EUR) waarop de leden die de SCE verlaten, geen aanspraak kunnen maken, en het resterende nettovermogen van de SCE (d.w.z. de activa die overblijven na de betaling van alle aan schuldeisers verschuldigde bedragen en de terugbetaling van de kapitaalinzet van de leden) moet op het moment van ontbinding worden verdeeld “volgens het beginsel van de belangeloze verdeling”, d.w.z. “aan een ander coöperatief lichaam dat soortgelijke doelstellingen of doeleinden van algemeen belang nastreeft”;

⁵ De eerste mogelijkheid om hiervan af te wijken, is de toekenning van meervoudig stemrecht aan bepaalde leden naargelang hun deelneming in het coöperatieve bedrijf, als afnemer, leverancier of werknemer. Aan elk lid mogen niet meer dan vijf stemmen of, indien dit lager is, 30 % van de totale stemrechten worden toegekend [artikel 59, lid 2, eerste alinea]. Het tweede geval betreft SCE's waarvan de meerderheid van de leden coöperaties zijn. Indien het toepasselijke nationale recht zulks toestaat, mogen de statuten van een SCE bepalen dat een lid meervoudig stemrecht krijgt naargelang zijn deelneming in het coöperatieve bedrijf, inclusief zijn deelneming in het kapitaal, en/of naargelang het aantal leden van elk constituerend lichaam [artikel 59, lid 2, derde alinea]. Het derde geval betreft kapitaalverschaffende leden. Zij kunnen meervoudig stemrecht krijgen indien het toepasselijke nationale recht zulks toestaat; zij mogen echter in geen geval samen meer dan 25 % van het totale aantal stemrechten houden [artikel 59, lid 3]. Andere specifieke afwijkingen hebben betrekking op SCE's waarvan het bedrijf bestaat in financiële of verzekeringswerkzaamheden [artikel 59, lid 2, tweede alinea] en de toekenning van meervoudig stemrecht aan werknemersvertegenwoordigers [artikel 59, lid 4].

- een SCE **moet haar werknemers** overeenkomstig de bepalingen van Richtlijn 2003/72/EG **bij de besluitvorming betrekken**⁶.

De juridische identiteit van de SCE, zoals die voortvloeit uit de SCE-verordening, sluit aan bij de coöperatieve identiteit die op internationaal niveau wordt erkend en beschermd door de verklaring van de Internationale Coöperatieve Alliantie van 1995⁷ en door IAO-aanbeveling nr. 193/2002 over de bevordering van coöperaties⁸.

Vergeleken met de standaard nationale regelgeving inzake coöperaties op EU-niveau⁹ verschilt de SCE-verordening daarvan in de eerste plaats door het hogere minimumkapitaalvereiste (30 000 EUR) voor de oprichting van een SCE en de verplichting voor SCE's om werknemers bij de besluitvorming te betrekken. Hoewel andere vereisten voor de SCE gewoonlijk terug te vinden zijn in nationale wetgeving die de identiteit van nationale coöperaties bepaalt¹⁰, zijn SCE's niet identiek aan nationale coöperaties. In sommige landen kunnen bepaalde verschillen van invloed zijn op de mate van acceptatie van de SCE-verordening, zoals in dit samenvattende verslag duidelijk zal worden gemaakt.

2.2. Rechtsbronnen inzake SCE's

Verordening van de Raad (EG) nr. 1435/2003 biedt geen volledige en autonome regeling voor SCE's, die ook geregeld zijn bij het nationale recht van de lidstaat waar zij hun statutaire zetel hebben.

Artikel 8, lid 1, van Verordening van de Raad (EG) nr. 1435/2003 betreffende het toepasselijke recht luidt als volgt: "Op de SCE zijn van toepassing:

- a) de bepalingen van deze verordening;
- b) wanneer deze verordening dit uitdrukkelijk toestaat, de bepalingen van de statuten van de SCE;
- c) voor de aangelegenheden die niet bij deze verordening worden geregeld, of, wanneer een aangelegenheid hierbij slechts gedeeltelijk is geregeld, voor de aspecten die niet onder deze verordening vallen;
- d) de door de lidstaten ter uitvoering van communautaire maatregelen vastgestelde wettelijke voorschriften die specifiek op SCE's gericht zijn;
- e) de wetgeving van de lidstaten welke zou gelden voor een coöperatie die is opgericht overeenkomstig het recht van de lidstaat waar de SCE haar statutaire zetel heeft;

⁶ Zie artikel 1, lid 6. Richtlijn 2003/72/EG van de Raad van 22 juli 2003 tot aanvulling van het statuut van een Europese coöperatieve vennootschap met betrekking tot de rol van de werknemers, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/ALL/?uri=celex%3A32003L0072>.

⁷ Zie <https://ica.coop/en/cooperatives/cooperative-identity> en de richtsnoeren van de ICA over de coöperatieve beginselen <https://ica.coop/sites/default/files/2021-11/ICA%20Guidance%20Notes%20EN.pdf>.

⁸ Zie [aanbeveling R193 — Aanbeveling over de bevordering van coöperaties, 2002 \(nr. 193\)](#).

⁹ Zie G. Fajardo-García, A. Fici, H. Henry, D. Hiez, D.A. Meira, H.-H. Muenker, I. Snaith, "Principles of European Cooperative Law. Principles, Commentaries and National Reports", Intersentia, 2017.

¹⁰ Zie ook A. Fici, "An Introduction to Cooperative Law", in D. Cracogna, A. Fici, H. Henry (Red.), "International Handbook of Cooperative Law", Springer, 2013.

- f) de bepalingen van de statuten van de SCE, onder dezelfde voorwaarden als die welke gelden voor een coöperatie die is opgericht overeenkomstig het recht van de lidstaat waar de SCE haar statutaire zetel heeft.”

Formeel staat het Unierecht op de eerste plaats in de hiërarchie van de rechtsbronnen inzake SCE's, terwijl het nationale recht (van het land van inschrijving) de tweede plaats inneemt, aangezien dat alleen van toepassing is op aangelegenheden die niet door de SCE-verordening worden geregeld of aspecten die niet onder de SCE-verordening vallen. De realiteit is echter wezenlijk anders. De verordening bevat 101 specifieke verwijzingen (van verschillende aard) naar het nationale recht, naast de algemene verwijzing in artikel 8, lid 1, punt c), en vele daarvan geven bij de regeling van de SCE uitdrukkelijk voorrang aan het nationale recht. Hierdoor wordt het bereik van de aangelegenheden die door het EU-recht worden geregeld, aanzienlijk beperkt en wordt de rol van het nationale recht vergroot. De regeling van de SCE is dus niet volledig supranationaal. Het onvermijdelijke gevolg hiervan is dat er in feite **niet één SCE is, maar 30 verschillende SCE-modellen**, net zoveel als het aantal lidstaten van de EU/EER en de toepasselijke nationale wetgeving. De ruime toepassing van het nationale recht op SCE's maakt ook dat de verschillen tussen een SCE en een coöperatie die is opgericht naar het nationale recht van het land waar een SCE staat ingeschreven, kleiner worden.

Bovendien is het niet makkelijk te bepalen wat het toepasselijke nationale recht is, omdat het volgens de verwijzingen in de SCE-verordening kan bestaan uit specifieke nationale wetgeving ter uitvoering van de SCE-verordening (artikel 8, lid 1, punt c), i)), nationale coöperatieve wetgeving (bv. artikel 17, lid 1)) en zelfs de nationale wetgeving inzake naamloze vennootschappen (bv. artikel 17, lid 1)) of het nationale recht in het algemeen (bv. artikel 7, lid 4)). De wisselwerking tussen het EU-recht en de nationale wetgeving maakt dat het huidige rechtskader voor SCE's niet alleen varieert naargelang het land van inschrijving, maar ook, in het algemeen, uiterst complex is.

Wat betreft de specifieke nationale wet- en regelgeving die door de lidstaten is vastgesteld ter uitvoering van de SCE-verordening overeenkomstig artikel 8, lid 1, punt c), i), verschilt de situatie van land tot land.

In de overgrote meerderheid van de lidstaten is er een specifieke wet vastgesteld ter uitvoering van de SCE-verordening. In sommige lidstaten zijn bij deze specifieke wetgeving ad-hocbepalingen ingevoerd in de nationale wetgeving inzake coöperaties (bv. in Bulgarije, Frankrijk en Slovenië) en andere nationale wetgeving (met name de wetgeving inzake de registratie van ondernemingen) om rekening te houden met SCE's.

In sommige lidstaten worden SCE's erkend en gereguleerd in algemene wetgeving inzake andere rechtsvormen van organisaties, zoals het Belgische wetboek van vennootschappen en verenigingen van 2019, waarin SCE's specifiek behandeld worden in de artikelen 16:1 tot en met 16:12.

In andere lidstaten, zoals Italië, Malta en Portugal, is besloten geen uitvoeringswet vast te stellen. In Malta werd een dergelijke wet onnodig geacht, terwijl in Italië SCE's bij twee ministeriële besluiten zijn geregeld.

Naast de wetgeving tot uitvoering van de SCE-verordening hebben de lidstaten ook specifieke wetgeving vastgesteld om de richtlijn betreffende de rol van de werknemers, die een aanvulling vormt op de SCE-verordening, in nationaal recht om te zetten.

2.3. Inschrijving van SCE's

SCE's moeten zich inschrijven in de lidstaat waar zij hun hoofdkantoor willen vestigen. Er bestaat geen specifiek register voor SCE's, noch op EU-, noch op nationaal niveau. SCE's worden ingeschreven in een nationaal register dat daartoe door het toepasselijke nationale recht is aangewezen "overeenkomstig de voor naamloze vennootschappen geldende wettelijke voorschriften" (artikel 11, lid 1, van de SCE-verordening). De verplichting om de inschrijving (en de doorhaling daarvan) van een SCE overeenkomstig artikel 13 in het *Publicatieblad van de Europese Unie* bekend te maken, is geen gemakkelijke manier om informatie over bestaande SCE's te verkrijgen, mede omdat gebleken is dat deze verplichting in het verleden niet is nagekomen.

Wat betreft de nationale registers waarin SCE's worden ingeschreven, verschilt de situatie per land.

In de meeste gevallen worden SCE's samen met nationale coöperaties en nationale vennootschappen geregistreerd in een nationaal handelsregister. In sommige landen, zoals Duitsland en Ierland, moeten zij worden ingeschreven in een specifiek register voor coöperaties. In andere landen, zoals Italië, moeten SCE's — net als alle andere coöperaties — zich zowel in het handelsregister als in het register van coöperaties inschrijven (in Italië leidt inschrijving in het handelsregister automatisch tot inschrijving in het register van coöperaties). In Spanje moeten SCE's zich inschrijven in het handelsregister, maar nationale coöperaties in het register van coöperaties.

Onlineregistratie is mogelijk, behalve in sommige landen, zoals Cyprus, waar geen onlineprocedure voor de inschrijving van SCE's in het register van coöperaties is opgezet, kennelijk vanwege het gebrek aan belangstelling voor het oprichten van SCE's. In Finland kunnen coöperaties zich niet online inschrijven in het handelsregister; hetzelfde geldt voor SCE's (hoewel er in dit land geen SCE's zijn geregistreerd). Dit geldt ook voor IJsland, waar er geen aanvraagformulier bestaat voor de inschrijving van dit soort organisaties in het register van coöperatieve vennootschappen, en voor Polen, met betrekking tot de inschrijving van SCE's in het register van coöperatieve vennootschappen.

In landen als Cyprus en Portugal, waar geen uitvoeringswetgeving voor de SCE-verordening bestaat, is besproken in welk register SCE's zouden moeten worden ingeschreven (in beide lidstaten zijn nog geen SCE's geregistreerd).

2.4. Belastingen

Overweging 16 van de SCE-verordening verduidelijkt dat "[a]ndere terreinen van het recht zoals fiscaal recht, mededingingsrecht, intellectuele-eigendomsrecht en insolventierecht [...] niet door deze verordening [worden] bestreken. Voor bovenstaande terreinen en andere niet door deze verordening bestreken terreinen zijn het recht van de lidstaten en het Gemeenschapsrecht van toepassing."

De SCE-verordening bevat derhalve geen bepalingen inzake belastingrecht en SCE's vallen niet onder een specifieke belastingregeling, maar — op grond van het non-discriminatiebeginsel van artikel 9, dat bepaalt: "Onverminderd de bepalingen van deze verordening wordt een SCE in iedere lidstaat behandeld als een coöperatie die is opgericht overeenkomstig het recht van de lidstaat waar de SCE haar statutaire zetel heeft" — onder

dezelfde belastingregeling als nationale coöperaties, d.w.z. de belastingregeling die voor nationale coöperaties geldt in de lidstaat waar de SCE ingeschreven staat.

3. Inventarisatie van SCE's

De SCE-verordening werd vastgesteld op 22 juli 2003 en trad op 18 augustus 2006 in werking.

In een studie van 2009/2010 ter voorbereiding van het verslag van de Europese Commissie over de toepassing van de SCE-verordening werd aangegeven dat er **per 8 mei 2010 17 bestaande SCE's** waren¹¹.

In het daaropvolgende verslag van de Commissie van 2012 over de toepassing van de SCE-verordening **werd gemeld dat er per 22 november 2011 24 SCE's** waren¹².

Volgens een door het Libertas Institute verspreide niet-officiële lijst waren er **per 25 augustus 2018 42 geregistreerde SCE's**¹³.

De huidige gegevens **30 juni 2024** laten zien welke ontwikkeling de SCE-verordening heeft doorgemaakt.

Bijna 18 jaar na de inwerkingtreding van de SCE-verordening zijn er **113 geregistreerde SCE's** in 30 EU/EER-landen, waarvan er 75 actief zijn.

Kader 1: Ontwikkeling van het aantal SCE's

- Per mei 2010: 17 bestaande SCE's
- Per november 2011: 24 bestaande SCE's
- Per augustus 2018: 42 geregistreerde SCE's
- Per juni 2024: 113 geregistreerde SCE's, waarvan 75 actieve SCE's

Het aantal actieve SCE's is zeer klein in vergelijking met de 250 000 coöperaties die er volgens de Europese Commissie in de EU zijn¹⁴.

Zo zijn er in Italië bijna 88 000 geregistreerde coöperaties¹⁵ en slechts drie actieve SCE's. In Frankrijk zijn er bijna 23 000 coöperaties¹⁶ en slechts één actieve SCE. Niettemin moet worden opgemerkt dat “[e]r geen positieve correlatie [bestaat] tussen de

¹¹ Euricse, Cooperatives Europe en EKAI Center, *Study on the implementation of the Regulation 1435/2003 on the Statute for European Cooperative Society (SCE)*, 2010. Opgesteld in opdracht van de Europese Commissie (contractnummer I2.ACPROCE029211200). Zie: <https://op.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/494bb15b-c34d-4bdf-8518-75d6bde38cbb>.

¹² Verslag van de Commissie aan het Europees Parlement, de Raad, het Europees Economisch en Sociaal Comité en het Comité van de Regio's — De toepassing van Verordening (EG) nr. 1435/2003 van 22 juli 2003 betreffende het statuut voor een Europese coöperatieve vennootschap (SCE), COM(2012) 72 final, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/NL/TXT/?uri=CELEX:52012DC0072>.

¹³ Zie: <https://www.libertas-institut.com/wp-content/uploads/2018/08/sce-list.pdf>.

¹⁴ Zie: https://single-market-economy.ec.europa.eu/sectors/proximity-and-social-economy/social-economy-eu/cooperatives_en.

¹⁵ Gegevens uit het register van coöperaties van het ministerie van Ondernemingen en Made in Italy.

¹⁶ Zie <https://coops4dev.coop/en/4deveurope/france#:~:text=The%20French%20cooperative%20movement%20has, and%2070%25%20of%20retail%20banking.>

kracht en het belang van de coöperatieve beweging in een land en het aantal SCE's in dat land"¹⁷.

Het aantal SCE's is bescheiden vergeleken met het aantal Europese vennootschappen (SE's) dat is opgericht in het kader van Verordening (EG) nr. 2157/2001. Volgens het Europees Vakbondsinstituut (EVI) waren er op 21 maart 2014 naar schatting al 2 125 SE's¹⁸; momenteel zouden er in de EU al meer dan 3 000 zijn¹⁹. In Italië bijvoorbeeld zijn er drie actieve SCE's, tegenover ongeveer 80 actieve SE's; in Frankrijk is er slechts één actieve SCE en zijn er ongeveer 150 actieve SE's; in Duitsland zijn er 25 actieve SCE's en ongeveer 1 000 actieve SE's. Er zijn echter landen, zoals Slovenië, waar het aantal SCE's en SE's gelijk is (één per land), en zelfs landen, zoals Griekenland, waar minder actieve SE's (drie) dan actieve SCE's (vijf) zijn.

Tabel 1: Inventaris van geregistreerde SCE's

Land	Register ²⁰	Geregistreerde SCE's per juni 2024		
		Ontbonden	Inactief	Actief
Oostenrijk	Handelsregister	2	0	2 (plus 1 filiaal van een Luxemburgse SCE)
België	Handelsregister	2	0	6
Bulgarije	Handelsregister	n.v.t.	1	1
Kroatië	Gerechtelijk register	0	0	5
Cyprus	Register van coöperaties	0	0	0
Tsjechische Republiek	Handelsregister	0	2	0
Denemarken	Handelsregister	1	0	0
Estland	Handelsregister	0	0	1
Finland	Handelsregister	0	0	0
Frankrijk	Handels- en ondernemingsregister	1	0	1
Duitsland	Register van coöperaties in het handelsregister	n.v.t.	0	25 (plus 1 filiaal van een Luxemburgse SCE)
Griekenland	Handelsregister	0	0	5
Hongarije	Handelsregister	7	0	0
IJsland	Register van coöperatieve vennootschappen	0	0	0
Ierland	Register van verenigingen van onderlinge hulp	0	0	0
Italië	Ondernemingsregister en	6	6	3*

¹⁷ Zie het verslag van de Europese Commissie van 2012, blz. 8.

¹⁸ Zie <https://www.worker-participation.eu/European-Company-SE/Facts-Figures/Archive-of-SE-facts-figures2/Total-number-of-registered-European-Companies-SEs>.

¹⁹ Zie: J. Schmidt, "Twenty Years Societas Europaea", in European Company Law Journal, 18, nr. 4, 116 (2021).

²⁰ Ondernemingsregisters in de EU-landen: https://e-justice.europa.eu/106/NL/business_registers_in_eu_countries.

* Volgens de nationale deskundige zijn twee van deze SCE's "in liquidatie". De derde SCE moet naar Italiaans recht worden uitgeschreven, omdat zij haar balans niet meer dan vijf jaar openbaar heeft gemaakt.

	register van coöperaties			
Letland	Handelsregister	0	0	0 (maar wel 1 filiaal van de Estse SCE)
Liechtenstein	Handelsregister	2	0	5
Litouwen	Register van rechtspersonen	0	0	0
Luxemburg	Handels- en ondernemingsregister	0	0	1
Malta	<i>Niet wettelijk gedefinieerd</i>	0	0	0
Nederland	Handelsregister	2	0	1
Noorwegen	Handelsregister	0	0	0
Polen	Nationaal gerechtelijk register	0	0	1
Portugal	<i>Niet wettelijk gedefinieerd</i>	0	0	0 (maar wel 1 filiaal van een Spaanse SCE)
Roemenië	Handelsregister	0	0	3 (plus 1 filiaal van een Italiaanse SCE in liquidatie)
Slowakije	Handelsregister	3	0	7**
Slovenië	Handelsregister	0	0	1
Spanje	Handelsregister	n.v.t.	0	7
Zweden	Handels- en industrieregister	3	0	0
Totaal		29	9	75
			113	

Meer dan een derde van de actieve SCE's staat geregistreerd in één land, namelijk Duitsland, terwijl **13 landen geen actieve SCE's hebben** (namelijk Cyprus, Denemarken, Finland, Hongarije, IJsland, Ierland, Letland, Litouwen, Malta, Noorwegen, Portugal, Tsjechië en Zweden).

Meer dan de helft van de actieve SCE's (39 van de 75) staat geregistreerd in slechts drie landen (Duitsland, Slowakije en Spanje). Daarnaast is 80 % van alle actieve SCE's gevestigd in zeven landen (België, Duitsland, Griekenland, Kroatië, Liechtenstein, Slowakije en Spanje).

In negen landen is nog nooit een SCE opgericht (Cyprus, Finland, IJsland, Ierland, Letland, Litouwen, Malta, Noorwegen en Portugal). Dit geldt dus ook voor landen als Finland en Portugal, waar coöperaties geheel zijn ingeburgerd, door de staat worden bevorderd en worden gereguleerd door geavanceerde wetgeving²¹.

Opmerkelijk is het hoge ontbindingspercentage van SCE's in verhouding tot het totale aantal. Van de 113 momenteel geregistreerde SCE's **zijn er 29 ontbonden**, waaronder alle 3 in Zweden gevestigde SCE's, alle 7 in Hongarije gevestigde SCE's en 6 van de 15 in Italië

** Volgens de nationale deskundige zijn twee van deze SCE's waarschijnlijk inactief omdat zij hun jaarrekening de afgelopen twee jaar niet hebben gepubliceerd.

²¹ Zie: <https://coops4dev.coop/en/4deveurope/finland> en <https://coops4dev.coop/en/4deveurope/portugal>.

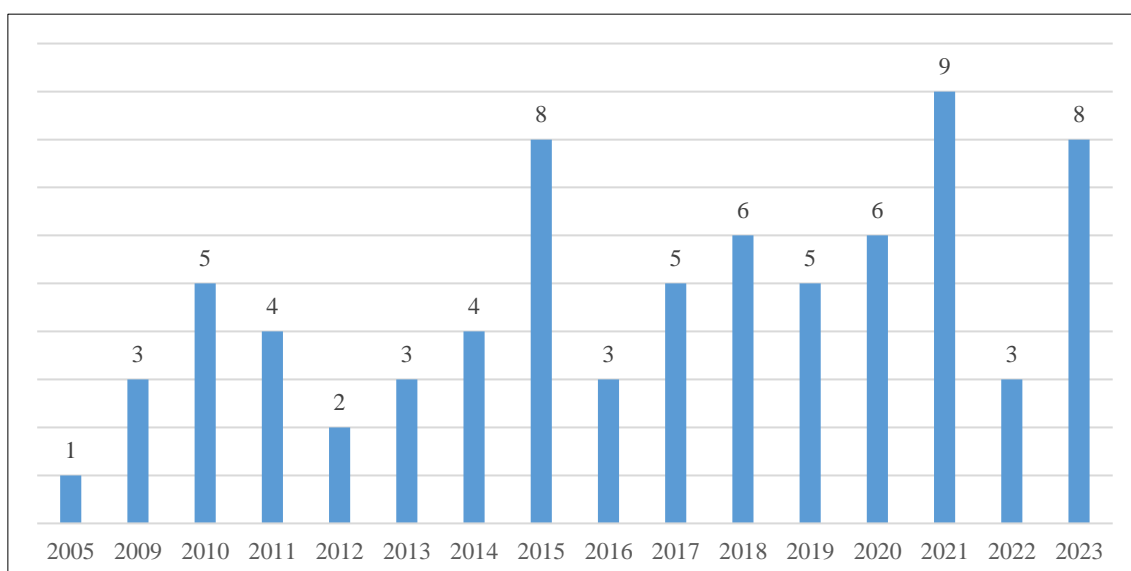
geregistreerde SCE's. Het werkelijke aantal ontbonden SCE's kan zelfs nog hoger zijn, aangezien sommige niet meer in de desbetreffende nationale registers vermeld staan.

Negen geregistreerde SCE's zijn inactief, waarvan zes in Italië. Het totale aantal inactieve SCE's zou echter hoger kunnen zijn, aangezien nationale deskundigen erop wijzen dat vijf SCE's die als actief worden aangemerkt, waarschijnlijk inactief zijn — voor één daarvan is het proces van uitschrijving uit het register al in gang gezet.

Het jaar van registratie van de 75 actieve SCE's wordt weergegeven in grafiek 1.

Uit de gegevens blijkt dat de belangstelling voor de SCE als rechtsvorm de afgelopen jaren is toegenomen. Bijna de helft van de actieve SCE's werd geregistreerd in de afgelopen zes jaar (2018-2023) en bijna de helft in Duitsland.

Grafiek 1: SCE's naar jaar van inschrijving

Wat de samenstelling van het ledenbestand van de actieve SCE's betreft, blijkt uit de beschikbare gegevens dat SCE's zowel door natuurlijke als door rechtspersonen worden opgericht, terwijl zij door primaire coöperaties zelden als secundaire coöperaties worden gebruikt om met elkaar samen te werken.

SCE's zijn actief in verschillende sectoren van de economie, waaronder de landbouw, financiële dienstverlening, afvalbeheer en recycling, huisvesting en zakelijke dienstverlening. Een sector waarin SCE's bijzonder actief lijken te zijn, is de productie en distributie van energie, met name uit hernieuwbare bronnen. SCE's op energiegebied — met inbegrip van hernieuwbare energie — zijn in verschillende landen actief, waaronder Oostenrijk, Kroatië, Duitsland, Roemenië en Spanje. Zoals hieronder wordt betoogd, is dit mogelijk te danken aan het vermogen van het coöperatieve bedrijfsmodel om een op vertrouwen gebaseerde gemeenschap te creëren van mensen die geïnteresseerd zijn om zelf in hun specifieke behoeften te voorzien (in plaats van eigen kapitaal te investeren).

Er zijn zowel SCE's die zijn opgezet als consumentencoöperaties — waarvan de leden gebruikers zijn van de door de SCE verleende diensten, waaronder SCE's die als "inkoopcentrales" voor hun leden fungeren — als SCE's die zijn opgezet als producentencoöperaties — waarbij de leden de SCE productiemiddelen of goederen ter beschikking stellen om deze te distribueren en/of te verkopen. Daarnaast zijn er SCE's van

vakkrachten in de bouwsector, maar ook in de journalistieke en informatiesector, waarbij de leden voor hun SCE werken.

4. Positieve factoren die van invloed zijn op de oprichting van SCE's

Volgens Euricse, Cooperatives Europe en EKAI Center (2010) beschouwen de geïnterviewde belanghebbenden (personen die besloten hebben een SCE op te richten) de volgende factoren als positief voor de oprichting van een SCE (weergegeven in afnemende volgorde van belangrijkheid):

- de waarde van een Europees imago;
- democratie en andere coöperatieve organisatieprincipes;
- het grensoverschrijdende karakter van het ondernemingsproject of het lidmaatschap;
- de aantrekkelijkheid van de Europese rechtsvorm voor mensen uit verschillende landen;
- de mogelijkheid om de statutaire zetel te verplaatsen;
- de mogelijkheid om een bestuursstructuur te kiezen die niet beschikbaar is in het nationale recht.

Volgens het verslag van de Europese Commissie van 2012, dat gebaseerd is op de resultaten van een openbare raadpleging (32 reacties uit 11 landen), merkten de respondenten als belangrijkste voordeel van de oprichting van een SCE aan dat het een “Europees imago” biedt. Dit imago kan de oprichters van een coöperatie helpen markten te betreden waar een Europees merk beter verkoopt dan een nationaal merk, met name in sectoren als de sociale dienstverlening. Een andere positieve factor die door de respondenten naar voren werd gebracht, was de symbolische waarde van de SCE als rechtsvorm, aangezien hiermee duidelijk kan worden gemaakt dat het om een specifiek coöperatief bedrijfsmodel gaat — een model dat verschilt van traditionele kapitaalvennootschappen doordat de nadruk wordt gelegd op waarden als solidariteit, democratisch bestuur, de betrokkenheid van de leden en de korte afstand tot leden en afnemers, met als hoofddoel het dienen van de belangen van de leden en niet die van de bedrijfsleiding.

Vanuit diezelfde gedachte werd in een in 2014 gepubliceerde studie gesteld dat een kenmerkend voordeel van de oprichting van een SCE is dat de aangesloten vennootschappen op Europees niveau met een gemeenschappelijk merk kunnen opereren²².

Een van de aspecten waarop in dit samenvattende verslag wordt gewezen, is dat vrijwel geen van de geraadpleegde nationale deskundigen en nationale belanghebbenden het Europese imago van de SCE noemden als een van de belangrijkste redenen voor de keuze van een SCE als rechtsvorm²³. Het bleek dat wanneer er een SCE werd opgericht, hiervoor

²² DIESIS e.a., “Review of European Cooperative Societies — SCER project”, 2012-2014. Zie: <https://www.diesis.coop/wp-content/uploads/2018/03/SCER-final-report-24-07-2014.pdf>.

²³ De enige uitzondering was Nederland, waar één SCE verklaarde dat een van de belangrijkste redenen voor hen was om te profiteren van de waarde van het Europese imago. Zoals hieronder duidelijk zal worden, wordt de waarde van het Europese imago juist wel genoemd

werd gekozen **omdat het een vorm van coöperatieve vennootschap is** om “trots op” te zijn. De coöperatie wordt als zodanig gezien als een **“geloofwaardige” organisatievorm**, met waarden die haar bijzonder aantrekkelijk maken voor de oprichters en voor derden. De vertegenwoordiger van de enige in Slovenië geregistreerde SCE wijst op het belang van de grensoverschrijdende dimensie van SCE’s en op het feit dat SCE’s gebaseerd zijn op universele coöperatieve waarden.

De intrinsieke waarde van de coöperatie en de mogelijkheden die deze biedt om een “gemeenschap” juridisch vorm te geven en een bepaald imago van de onderneming aan derden over te brengen, verklaart wellicht waarom de SCE in verschillende landen vaak wordt gebruikt op gebieden als de productie van schone en hernieuwbare energie. Dit lijkt met name het geval te zijn bij het creëren van zogeheten “energiegemeenschappen”, zoals toegepast in het rechtskader van de EU inzake energie. Bovendien wordt de ethiek van de coöperatie gecombineerd met de ethiek van de ondernemer.

Dit kan ook verklaren waarom volgens sommige nationale deskundigen de keuze voor een SCE gewoonlijk wordt gemaakt door personen en organisaties die al vertrouwd zijn met het coöperatieve bedrijfsmodel, waaronder personen die al lid zijn van andere coöperaties.

Sommige respondenten gaven nauwkeuriger aan welke kenmerken van de SCE als rechtsvorm van invloed waren geweest op hun besluit om er een op te richten.

Het eerste aspect is de **democratische vorm van bestuur**, die door degenen die een SCE oprichten niet als “utopisch” wordt beschouwd, maar als zeer praktisch en nuttig voor de ontwikkeling van het bedrijf.

De in Luxemburg geregistreerde SCE is, zoals de nationale deskundige heeft uitgelegd, actief op het gebied van blockchain. De **structuur van de SCE** leek sterk op die van een **gedecentraliseerde autonome organisatie (DAO)**²⁴, zodat de SCE volgens de oprichters geschikt was om de voordelen van decentralisatie in de bedrijfs- en vennootschapsstructuur te kunnen benutten. Met de SCE kozen zij bewust voor een rechtsvorm die wordt gekenmerkt door participatieve governance. In dezelfde zin stelde een nationale deskundige uit Liechtenstein dat het SCE-model een hoge mate van ledenparticipatie en democratische besluitvorming bevordert, wat aantrekkelijk kan zijn voor coöperaties die de nadruk leggen op inclusiviteit en betrokkenheid van de leden. Dit zou interessant kunnen zijn voor organisaties in opkomende gebieden, zoals de zogenaamde DAO’s, dat op blockchain gebaseerde entiteiten zijn die een groot aantal personen inspraak en stemrecht geven.

Volgens een van de oprichters van een Duitse SCE, die aanvankelijk in Luxemburg zou worden gevestigd, was het doel de samenwerking tussen verschillende ondernemingen die actief zijn op het gebied van aardobservatie, te stimuleren en een efficiënte samenwerking tot stand te brengen tussen ondernemingen van uiteenlopende omvang.

door respondenten die hun mening gaven over de negatieve factoren, aangezien zij, afgezien van het Europese imago, geen andere goede redenen zagen om een SCE op te richten.

²⁴ Volgens S. Hassan, P. De Filippi, “Decentralized Autonomous Organization”, in Internet Policy Review, 2021, is een DAO een op blockchain gebaseerd systeem dat mensen in staat stelt zichzelf te coördineren en te besturen door middel van een reeks zelfuitvoerende regels die worden ingezet op een openbare blockchain, en waarvan het bestuur gedecentraliseerd is (d.w.z. onafhankelijk van centrale controle).

Andere kenmerken van het SCE-model die de respondenten aantrekkelijk vinden, zijn de **ondeelbare reserves**, die de identiteit van coöperaties versterken, de mogelijkheid om gebruik te maken van **verschillende bestuursstructuren**, de mogelijkheid om naast gebruikersleden ook **kapitaalverschaffende leden** te hebben, en **werknemersparticipatie**. Dit alles maakt van de SCE een op mensen gerichte organisatievorm waarmee, anders dan de naamloze vennootschap, een op vertrouwen gebaseerde, grensoverschrijdende gemeenschap van personen kan worden gecreëerd. De SCE wordt door de Roemeense nationale deskundige (die persoonlijk betrokken is bij de oprichting van een SCE) uitdrukkelijk beschouwd als een zeer goede rechtsvorm voor het creëren van een gemeenschap, en meer bepaald een energiegemeenschap.

De bovengenoemde redenen kunnen verklaren waarom belanghebbenden de voorkeur geven aan de oprichting van een SCE in plaats van een Europese vennootschap (*Societas Europaea*, SE) of een nationale naamloze vennootschap, maar niet waarom zij de voorkeur geven aan de oprichting van een SCE in plaats van een nationale coöperatie.

In dit verband wezen sommige deskundigen en belanghebbenden erop dat de SCE kan worden gebruikt om de productie van goederen en diensten op Europees niveau uit te breiden en concurrerder te worden op de Europese interne markt, terwijl andere belanghebbenden de nadruk legden op de **“betere” dan wel modernere en liberalere regels in de SCE-verordening vergeleken met de nationale regels voor coöperaties**.

In Bulgarije bijvoorbeeld belet het nationale recht rechtspersonen om een coöperatie op te richten, zodat coöperaties alleen door natuurlijke personen kunnen worden opgezet. Bovendien moet een Bulgaarse coöperatie worden opgericht door ten minste zeven natuurlijke personen. Ook staat het Bulgaarse recht inzake coöperaties alleen een dualistische bestuursstructuur voor coöperaties toe. Daarom kunnen rechtspersonen die een coöperatie willen oprichten, in dit land alleen kiezen voor een SCE. Hetzelfde geldt voor groepen die uit minder dan zeven natuurlijke personen bestaan. Ook als belanghebbenden een coöperatie met een monistische bestuursstructuur willen oprichten, is de enige mogelijkheid voor hen om een SCE op te richten. Een andere nationale deskundige noemde de mogelijkheid om te kiezen voor een monistische bestuursstructuur in landen waar het nationale recht inzake coöperaties alleen een dualistische structuur toestaat, als mogelijke reden voor het oprichten van een SCE in Polen.

Een soortgelijke mening was de Roemeense deskundige toegedaan, mede als belanghebbende, aangezien zij een van de oprichters van een Roemeense SCE is. Zij stelde dat de Roemeense wet inzake coöperaties (wet nr. 1/2005) achterhaalde bepalingen bevat die niet geschikt zijn voor het beheer van een coöperatie met meer dan vijf leden. Er zijn veel mechanismen die het besluitvormingsproces en de registratie van wijzigingen in het maatschappelijk kapitaal en het bestuursorgaan blokkeren. Door een SCE op te richten, kunnen al deze problemen worden vermeden.

De Franse deskundige heeft ook gewezen op de beperkingen die in het Franse recht inzake coöperaties zijn voorzien voor buitenlanders die lid willen worden van een Franse coöperatie, als een mogelijke reden voor het oprichten van een SCE (in plaats van een nationale coöperatie).

Toch kunnen er ook specifiekere redenen zijn om een SCE op te richten. De SCE kan vanwege haar niet-nationale karakter de ideale manier zijn om mensen en organisaties te verenigen die deel uitmaken van dezelfde gemeenschap en een gemeenschappelijk project

delen, maar in verschillende lidstaten wonen, zij het aan weerszijden van de grens, zoals de Spaanse SCE's die worden gevormd door "Ikastolas" uit "Spaans Baskenland" (Navarra, Gipuzkoa, Biskaje en Álava) en "Frans Baskenland" (Labourd, Neder-Navarra en Soule).

Het onderzoek dat voor dit samenvattende verslag is verricht, wijst dan ook op een verschuiving in de factoren die een positieve invloed hebben op de oprichting van SCE's. Anders dan in het verleden is de waarde van het Europese imago niet langer de belangrijkste drijfveer. In plaats daarvan zijn er specifiekere redenen om voor de SCE te kiezen als rechtsvorm. In de eerste plaats de typische kenmerken van de coöperatie, met name het democratisch bestuur en de bijbehorende waarden. In tweede plaats de lacunes of tekortkomingen van het nationale recht inzake coöperaties, waardoor de SCE-verordening, ondanks de complexiteit ervan, de voorkeur krijgt. Wanneer gevraagd werd naar de factoren die de keuze voor een SCE ontmoedigen, noemden sommige respondenten als belangrijke reden dat er geen behoefte aan was. Zij merkten op dat de nationale coöperaties dezelfde doelen nastreven als SCE's (mede omdat nationale coöperaties buitenlandse leden kunnen hebben, in het buitenland actief kunnen zijn en zelfs hun statutaire zetel naar het buitenland kunnen verplaatsen), zonder de hoge kosten die de oprichting en bedrijfsvoering van een SCE met zich meebrengen.

Een aantal respondenten, waaronder nationale deskundigen en belanghebbenden — met name vertegenwoordigers van de nationale coöperatieve beweging — wees op de fundamentele rol van de SCE-verordening bij het beschermen en bevorderen van coöperaties. Door de nadruk te leggen op de specifieke identiteit van coöperaties, draagt de SCE-verordening ertoe bij dat zij gelijk worden behandeld als traditionele vennootschappen (zowel naar EU- als naar nationaal recht), wat volgens de preambule van de SCE-verordening een zwaarwegende reden was voor de vaststelling ervan.

De werkelijke waarde van de SCE-verordening is volgens sommige deskundigen en belanghebbenden op zich al voldoende om het bestaan ervan te rechtvaardigen, ook al is de praktische toepassing ervan nog beperkt. Dit perspectief werd ook benadrukt door verschillende belanghebbenden die werden geïnterviewd tijdens het onderzoek in 2009-2010, dat als basis diende voor het verslag van de Europese Commissie van 2012.

Deze rol van de SCE-verordening kan niet worden ontkend, zoals blijkt uit het arrest van het Hof van Justitie van de Europese Unie (het "Hof") van 8 september 2011. In deze uitspraak speelde de SCE-verordening een beslissende rol bij de beoordeling door het Hof van de mogelijke verenigbaarheid met het Unierecht (meer bepaald met de verordening inzake staatssteun) van een voorkeursbehandeling voor coöperaties ten opzichte van andere bedrijfstvormen. Zoals de nationale deskundige voor Frankrijk en Luxemburg opmerkte: "Het recht is ook een discours, dat de officiële beschrijving van de wereld vormt. In dit verband is de invoering van de SCE na de EU-verordening betreffende de Europese vennootschap bijzonder waardevol geweest. En dit aspect is niet alleen symbolisch, zoals mag blijken uit het voorbeeld van het arrest van het Hof uit 2011²⁵. In deze zaak heeft het Hof, met het oog op de regels voor staatssteun, de bijzondere fiscale behandeling voor coöperaties rechtmatig verklaard. Dit was met name te danken aan het bestaan van de SCE-verordening, waarnaar het Hof herhaaldelijk verwijst om aan te tonen dat de specifieke kenmerken van coöperaties deel uitmaken van het Europees recht." Hij kwam tot de volgende conclusies: "De SCE-

²⁵ Hof van Justitie van de Europese Unie, 8 september 2011, Paint Graphos e.a., zaak C-78/08, <https://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?jsessionid=A65FBE91A364CB33B64E29674121C4B3?text=&docid=109241&pageId=x=0&doclang=NL&mode=lst&dir=&occ=first&part=1&cid=11825849>.

verordening is een succes, zij het niet op alle vlakken waar dat was voorzien. Dit is echter geen reden om de oprichting van nieuwe SCE's niet langer te bevorderen.”

Een ander voorbeeld van de rol die de SCE-verordening vervult bij het bevorderen van coöperaties, is het gebruik ervan als instrument ter rechtvaardiging van en model voor het opstellen van nationale wetgeving inzake coöperaties in Europa, en zelfs daarbuiten.

5. Negatieve factoren die van invloed zijn op de oprichting van SCE's

Volgens Euricse, Cooperatives Europe en EKAI Center (2010) werden de volgende tien factoren (in afnemende volgorde van belangrijkheid) door de belanghebbenden (151 geïnterviewde personen, voornamelijk werkzaam bij coöperaties en representatieve organisaties van coöperaties) aangemerkt als de belangrijkste factoren die de oprichting van SCE's negatief beïnvloeden:

- de onbekendheid met SCE's;
- de complexiteit van de SCE-verordening;
- het grote aantal verwijzingen naar nationaal recht;
- het kleinschalige karakter van de activiteiten van coöperaties en de beperkte hoeveelheid grensoverschrijdende activiteiten van coöperaties;
- het ontbreken van een specifieke belastingregeling;
- het hoge minimumkapitaalvereiste;
- de kosten van de regeling voor werknemersparticipatie;
- de oprichtingskosten;
- het gebrek aan voordelen;
- het gebrek aan overheidssteun.

In het verslag van de Europese Commissie van 2012, dat gebaseerd was op de resultaten van een openbare raadpleging over de bevindingen en aanbevelingen van de bovengenoemde studie, wezen de respondenten (de Commissie ontving in totaal 32 reacties uit 11 landen) op de onbekendheid met de Europese coöperatieve vennootschap als belangrijkste probleem, gevolgd door de oprichtingskosten, de complexe procedure ten gevolge van de talrijke verwijzingen naar het nationale recht en de rechtsonzekerheid over de vraag welke wetgeving in elk afzonderlijk geval van toepassing is. Een aantal belanghebbenden beschouwde het minimumkapitaalvereiste van 30 000 EUR ook als een belemmering, ten minste voor natuurlijke personen die kleine SCE's willen oprichten met het oog op grensoverschrijdende samenwerking. Sommige respondenten beschouwden de regels inzake de rol van werknemers als een negatieve factor, omdat deze volgens hen omslachtig en complex zijn, terwijl werknemersorganisaties en andere respondenten geen melding maakten van problemen op dit gebied.

De bevindingen van ons onderzoek wijken hier niet wezenlijk van af.

“**Geen behoefte**” en een “**gebrek aan voordelen**” van de SCE-verordening blijven volgens deskundigen en belanghebbenden uit verschillende lidstaten de meest voorkomende juridische redenen voor het beperkte aantal SCE’s. “**Onbekendheid**” met SCE’s is nog altijd de belangrijkste niet-juridische factor. Aan deze factoren liggen op hun beurt specifieke argumenten ten grondslag (gerangschikt naar de frequentie waarmee zij door geraadpleegde nationale deskundigen en belanghebbenden werden genoemd):

- de **mogelijkheid om tegen lagere kosten een beroep te doen op een nationale coöperatie** waarmee dezelfde doelstellingen kunnen worden verwezenlijkt als met een SCE, mede gezien het feit dat nationale coöperaties buitenlandse leden kunnen toelaten, activiteiten in het buitenland kunnen verrichten en dankzij de rechtspraak van het Hof van Justitie van de EU²⁶ en recente EU-wetgeving²⁷ vrijelijk grensoverschrijdende activiteiten kunnen ontplooiën, zoals verplaatsing van de statutaire zetel en fusies;
- de **lokale dimensie van coöperaties en de kleine schaal van hun activiteiten**, die gewoonlijk hun oorsprong vinden in de gemeenschap en beogen te voorzien in lokale behoeften;
- de **complexiteit van de SCE-verordening**, waardoor de kosten voor de oprichting en bedrijfsvoering van een SCE worden verhoogd, met name in vergelijking met een nationale coöperatie, waarvan het rechtskader beter bekend is bij belanghebbenden en bij overheidsinstanties die zich bezighouden met coöperaties, hun registratie en het toezicht erop;
- het gebrek aan autonomie van het EU-recht ten opzichte van het nationale recht als gevolg van de **talrijke verwijzingen naar het nationale recht** in de SCE-verordening;
- het **hoge minimumkapitaal** dat vereist is voor de oprichting van een SCE, met name gezien het feit dat naar nationaal recht een zeer laag of geen minimumkapitaal vereist is;
- het **ontbreken van een specifieke belastingregeling**;
- de **beperkte kennis over SCE’s** in het algemeen en in het bijzonder onder adviseurs en professionals;
- problemen om aan **de eis te voldoen dat de activiteiten grensoverschrijdend moeten zijn**, met name in lidstaten (zoals Cyprus en Ierland) die geen grens met andere lidstaten delen;
- het **negatieve beeld** van coöperaties dat in sommige lidstaten (voormalige Sovjet-landen) bestaat²⁸;
- het **doorgaans beperkte gebruik van coöperaties** in sommige lidstaten;
- het **gebrek aan overheidssteun**;

²⁶ De lijst van desbetreffende arresten over de vrijheid van vestiging van vennootschappen (met inbegrip van coöperaties) is zeer lang en omvat ten minste de volgende beslissingen: Daily Mail (C-81/87); Centros (C-212/97); Überseering (C-208/00); Inspire Art (C-167/01); Sevic (C-411/03); Cartesio (C-210/06); Vale (C-378/10).

²⁷ Zie Richtlijn (EU) 2019/2121 tot wijziging van Richtlijn (EU) 2017/1132 met betrekking tot grensoverschrijdende omzettingen, fusies en splitsingen.

²⁸ EISMEA, “Benchmarking the socio-economic performance of the EU social economy: improving the socio-economic knowledge of the proximity and social economy ecosystem”. Auteurs: Carini, C., Galera, G., Tallarini, G., Chaves Avila, R., e.a., Luxemburg, Bureau voor publicaties van de Europese Unie, 2024, <https://data.europa.eu/doi/10.2826/880860>.

- de **kosten van de regeling inzake verplichte werknemersparticipatie**, die in bepaalde organisaties, zoals coöperaties die in het belang van hun leden handelen, als een overbodige eis wordt beschouwd;
- de **afkeuring van sommige bepalingen van de SCE-verordening** — zoals de regel op grond waarvan een SCE zonder uitdrukkelijke beperkingen winst aan leden mag uitkeren als dividend op het geplaatste kapitaal — die geacht worden in te druisen tegen de in het nationale recht (bv. in Portugal) verankerde coöperatieve beginselen²⁹.

Aanbevelingen voor verdere beleidsmaatregelen

De volgende aanbevelingen zijn gebaseerd op deze analyse en de resultaten van de workshop van 26 september 2024, waar belanghebbenden bijeenkwamen om de toepassing van de SCE-verordening te beoordelen. De volgende voorstellen weerspiegelen specifiek de conclusies van de belanghebbenden over mogelijke verbeteringen van de SCE-verordening, waarbij in aanmerking wordt genomen welke aspecten van de verordening volgens hen doeltreffend zijn en welke niet.

- Aanbeveling nr. 1: De SCE-verordening moet worden gehandhaafd omdat zij van fundamentele waarde is voor de coöperatieve beweging en Europese burgers, doordat hiermee op Europees niveau institutionele erkenning wordt verleend aan het coöperatieve model. Recente ontwikkelingen hebben de relevantie ervan verder vergroot, met name als instrument ter ondersteuning van grensoverschrijdende activiteiten in sectoren als energie en huisvesting.
- Aanbeveling nr. 2: De SCE-verordening zou kunnen worden gewijzigd om het praktische gebruik ervan te verbeteren en deze beter af te stemmen op recente maatschappelijke ontwikkelingen, en zo de oprichting van potentiële nieuwe SCE's aan te moedigen. Door middel van specifieke wijzigingen zou de complexiteit van de verordening kunnen worden verminderd en de kosten voor het oprichten van een SCE worden verlaagd, onder meer door:
 - het aantal verwijzingen naar het nationale recht te verminderen;
 - het minimumkapitaalvereiste (momenteel 30 000 EUR) te verlagen;
 - gebruik te maken van digitale ontwikkelingen en digitale hulpmiddelen om de administratieve lasten te verlichten.
- Aanbeveling nr. 3: De SCE-verordening moet beter worden gepromoot door de Europese Unie, de lidstaten en de coöperatieve beweging. Dit zou op zijn minst met de volgende maatregelen moeten gebeuren:
 - het organiseren van bewustmakingscampagnes op alle niveaus (met inbegrip van de coöperatieve beweging, juridische adviseurs, notarissen, accountants, ondernemers, overheidsinstellingen, registers enz.) om de kennis over de SCE en haar mogelijke toepassingen te vergroten;
 - verspreiding van informatie over goede praktijken bij het gebruik van de SCE in sectoren van de economie waarvoor zij een geschikte rechtsvorm vormt, zoals energie en huisvesting;
 - financiering van studies om nieuwe trends in het gebruik van de SCE als rechtsvorm in kaart te brengen en de potentiële voordelen van SCE's onder de

aandacht te brengen, bijvoorbeeld gezien het belang ervan voor het opzetten van DAO's.

- Aanbeveling nr. 4: Door de ontwikkeling van SCE's met specifieke financiering te ondersteunen, zou de impact ervan kunnen worden versterkt en zou de sector sneller tot bloei kunnen komen.

Hoe neemt u contact op met de EU?

Kom langs

Er zijn honderden Europe Direct-centra overal in de Europese Unie. U vindt het adres van het dichtstbijzijnde centrum online (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_nl).

Bel of schrijf

Europe Direct is een dienst die uw vragen over de Europese Unie beantwoordt. U kunt met deze dienst contact opnemen door:

te bellen naar het gratis nummer: 00 800 6 7 8 9 10 11 (bepaalde telecomaanbieders kunnen wel kosten in rekening brengen);

te bellen naar het gewone nummer: +32 22999696, of

het onlineformulier in te vullen: european-union.europa.eu/contact-eu/write-us_nl.

Waar vindt u informatie over de EU?

Online

Informatie over de Europese Unie in alle officiële talen van de EU is beschikbaar op de Europa-website (european-union.europa.eu).

EU-publicaties

U kunt publicaties van de EU bekijken of bestellen op op.europa.eu/nl/publications. Als u meerdere exemplaren van gratis publicaties wenst, neem dan contact op met Europe Direct of uw plaatselijke documentatiecentrum (european-union.europa.eu/contact-eu/meet-us_nl).

EU-wetgeving en aanverwante documenten

Toegang tot juridische informatie van de EU, waaronder alle EU-wetgeving sinds 1951 in alle officiële talen, krijgt u op EUR-Lex (eur-lex.europa.eu).

Open data van de EU

Het portaal data.europa.eu biedt toegang tot opendatabestanden van de instellingen, organen en agentschappen van de EU. Deze kunnen gratis worden gedownload en hergebruikt, zowel voor commerciële als voor niet-commerciële doeleinden. Het portaal biedt ook toegang tot een grote hoeveelheid databestanden van de Europese landen.

ISBN 978-92-68-22976-7

